

DÍSZFELIRAT FEJRAJZA. TERVEZTE PAP HENRIK.

A KIR. IPARMŰVÉSZETI
ISKOLA JUBILÁRIS
KIÁLLÍTÁSA.

Néhány nap híján huszonöt év időköze választja el, a kir. iparművészeti iskola megalapításának napját, a jelen kiállítás megnyitásának ünnepétől. Huszonöt év: egy fél emberélet, az intézet első ifjúsága telt el azóta: a bizonytalan és szerény kezdet, majd a fejlődés és kialakulás, végül a szervezett munka és az eredmények kora, de az áldozatkész működés, az álhatatos kitűrés és a be nem teljesedett remények, a meg nem valósult tervek ideje is egyszersmind.

Ha a mai napon az iparművészeti iskola huszonötéves multjára visszatekinünk, hogy e szemlélődésből a jövőre tanulságot, reményt és önértetet merítsünk, úgy mily számos és mélyreható változás, átalakulás és ellentét tárul fel előttünk. Akár az iskola külső elhelyezését, szervezetét, tanítványainak és tanárainak létszámát tekintsük, akár a hazai ipar állapotát, az iparfejlesztés eszközeit vegyük számba, akár a szakembereknek és a nagyközönségnek az iparművészet

lényegéről és hatásáról táplált véleményét vegyük is figyelembe: úgy a legmeglepőbb változások tűnnek fel előttünk.

Trefort Ágoston közoktatásügyi miniszter, nemcsak a tárcája körébe tartozó ügyek intézője, de a magyar kultúra életnek Széchenyi szellemétől ihletett vezére, alapította a mai iparművészeti iskolának mintegy magvát képező *fafaragászati* osztályt. Az akkori elnevezés szerint: *tanműhelyt*. A néhány tanítványnyal rendelkező tanműhelyt, a nagynevű alapító az 1880. évi november hó 14-én nyitotta meg s Kelety igazgatónak üdvözlő beszédére válaszolva, az ünnepi közönségnek, a tanároknak és a tanítványoknak lelkes szavakkal ajánlotta figyelmébe az új intézmény kulturális fontosságát.

Az új tanműhelynek vezetésével, iskolánknak mai érdemes szobrásztanára, Mátrai Lajos bizatott meg. A tanműhely a mintarajziskola függelékét képezte és ennek szomszédságában lévő bérház szerény helyiségeiben lelt ideiglenes otthont.

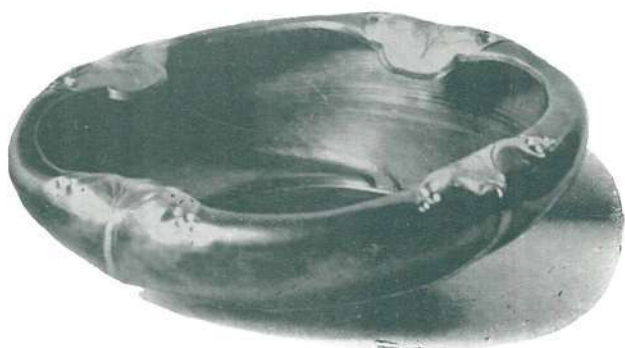
SZENTELVÍZTARTÓ.
DOMBORÍTOTT RÉZ.

TERVEZTE
ÉS KÉSZÍTETTE
WINTERSTEIN SALAMON.
TANÁR HERPKA KÁROLY.

VILLAMOS
LÁMPATARTÓ.

TERVEZTE
ÉS MINTÁZTA
SZABÓ KÁROLY.
TANÁR LORÁNFI ANTAL.

TÁLCA, VERT S RÉSZBEN
ARANYOZOTT RÉZBŐL.

TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
ZENTAI LÁSZLÓ.
TANÁR HERPKA KÁROLY.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

ÜVEGMOZAIK-FRIZ.

TERVEZTE VALUSKA JÓZSEF.
TANÁR SÁNDOR BÉLA.

PLAKÁT.

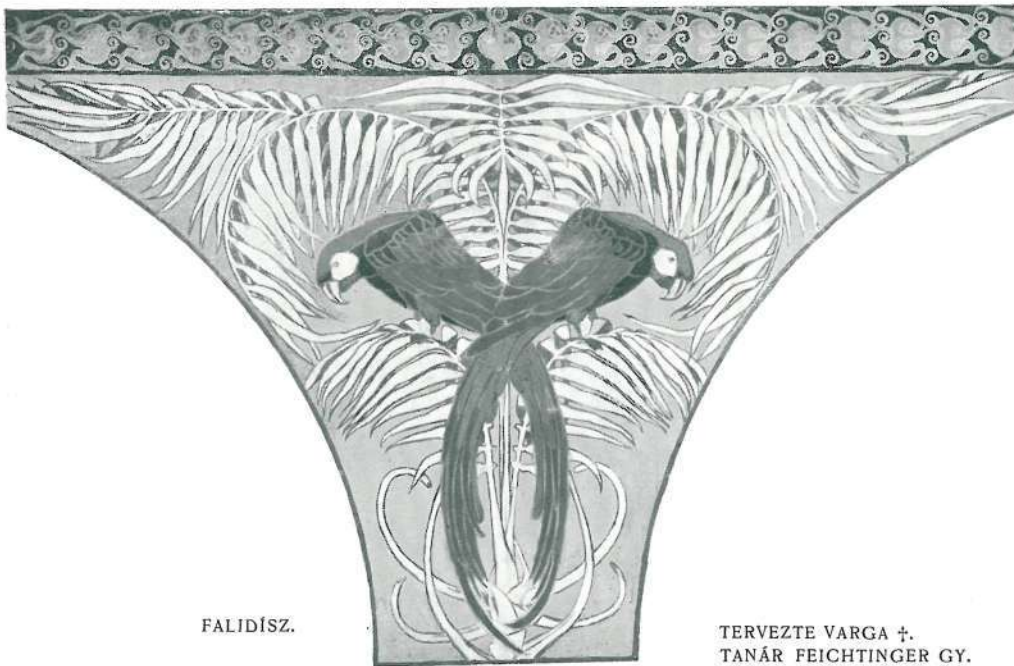
TERVEZTE
JÁMBOR LAJOS.

PLAKÁT.

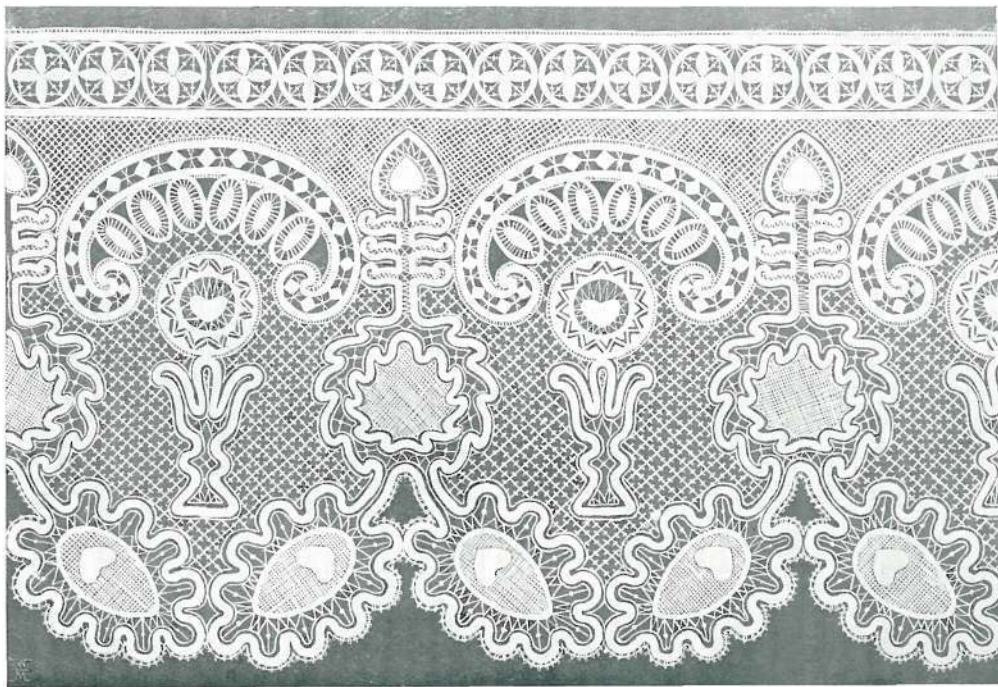
TERVEZTE SCHUSZLIK DEZSŐ.

AZ IPARMŰVÉSZEZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLITÁSA.

FALIDÍSZ.

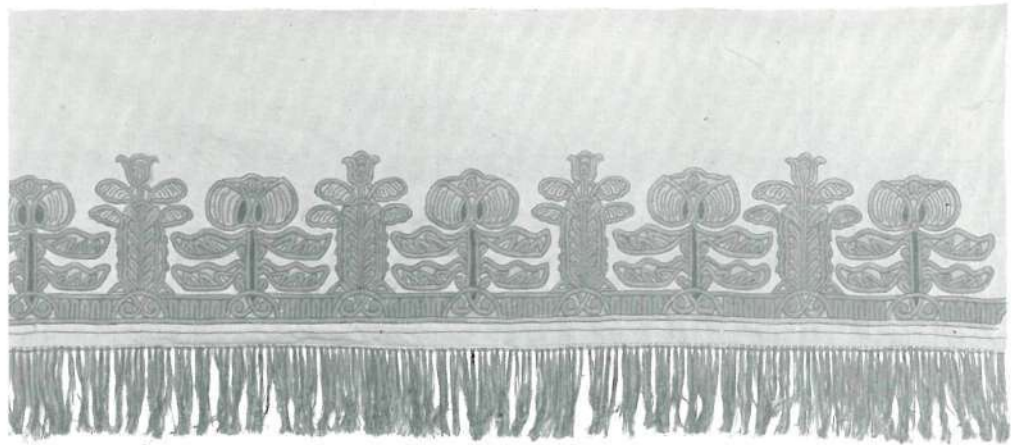
TERVEZTE VARGA †.
TANÁR FEICHTINGER GY.

CSIPKE.

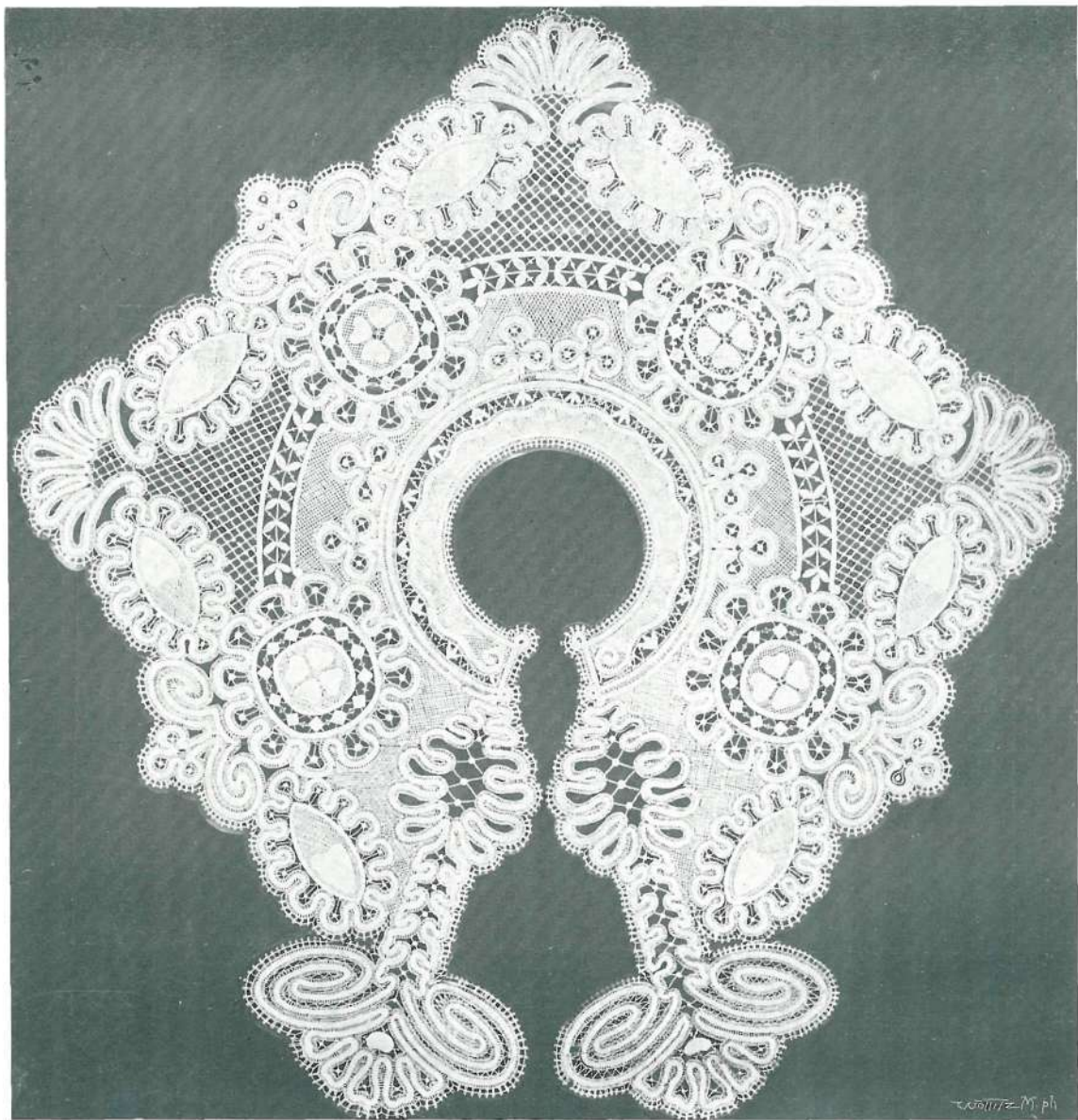
TERVEZTE OETZELBERGER ÉS SCHUSZLIK.
SZŰNIDEI MUNKA.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

HÍMZETT KENDŐSZÉL.
TANÁR GRÖH ISTVÁN.

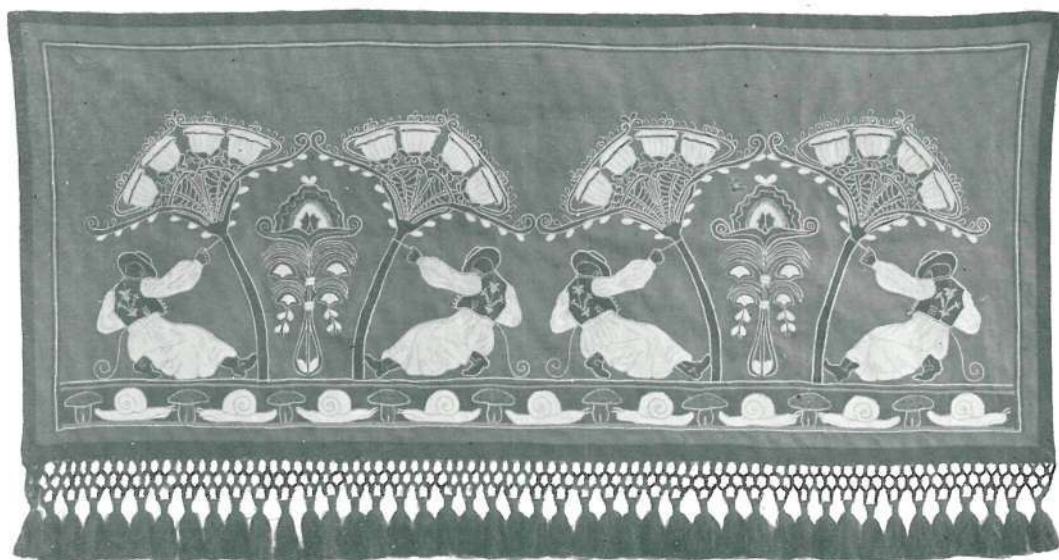
TERVEZTE KLEIN DEZSŐ.
KÉSZÜLT DANICZ JULISKA
MAGÁN NŐIPARISKOLÁJÁBAN
PÉCSETT.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

CSIPKEGALLÉR.

TERVEZTE
OETZELBERGER ÉS SCHUSZLIK.
SZÜNIDEI MUNKA.

KÉSZÜLT A BUDAPESTI
ÁLT. NŐIPARISKOLÁBAN.

HIMZETT FALDISZ.

TERVEZTE BIRÓ MIHÁLY,
TANÁR GRÓH ISTVÁN.

IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

GYERMEK-MELLSZOBOR.

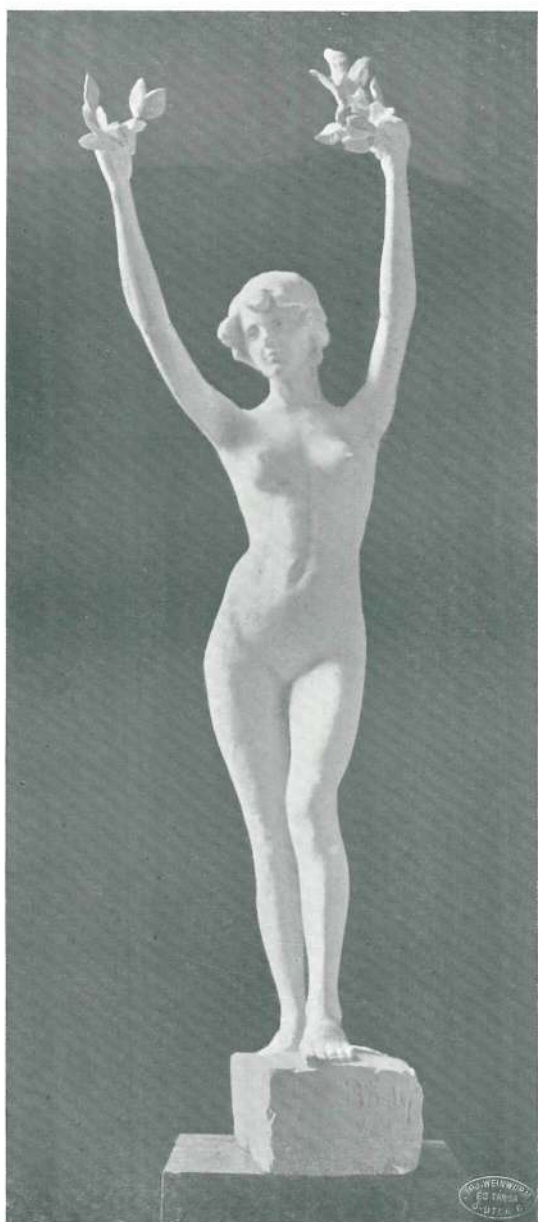
RADNAI BÉLÁTÓL.
AZ ISKOLA
VOLT NÖVENDÉKE.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

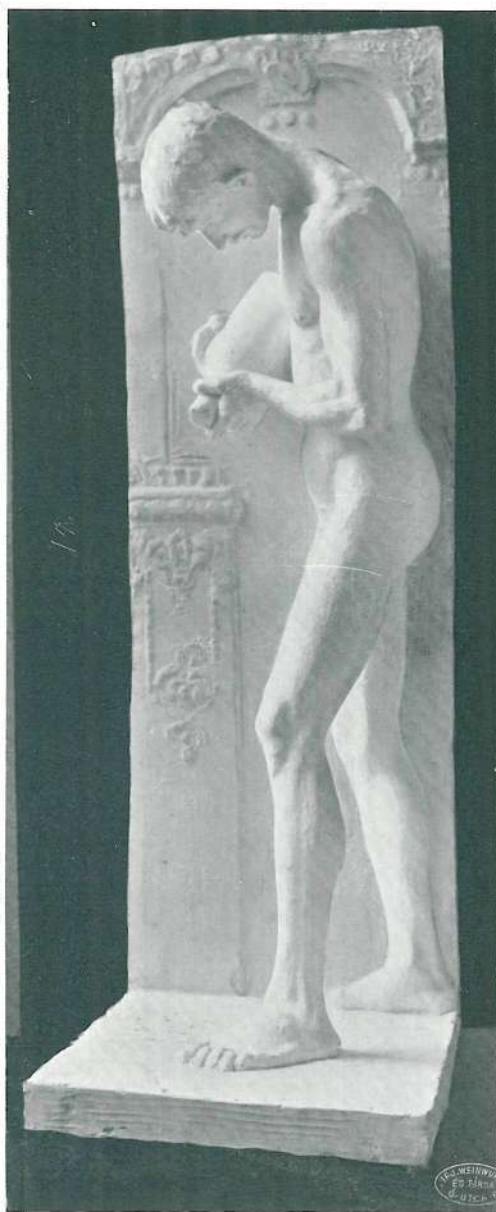
SÍREMLÉK.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
SZÉKELY KÁROLY.
TANÁR MÁTRAI L. GY.

NŐI ALAK-
TANULMÁNY.

MINTÁZTA
BÓDY KÁLMÁN.
TANÁR LORÁNFY ANTAL.

KÜTMOTIVUM.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
SZÉKELY KÁROLY.
TANÁR MÁTRAI LAJOS GY.

IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

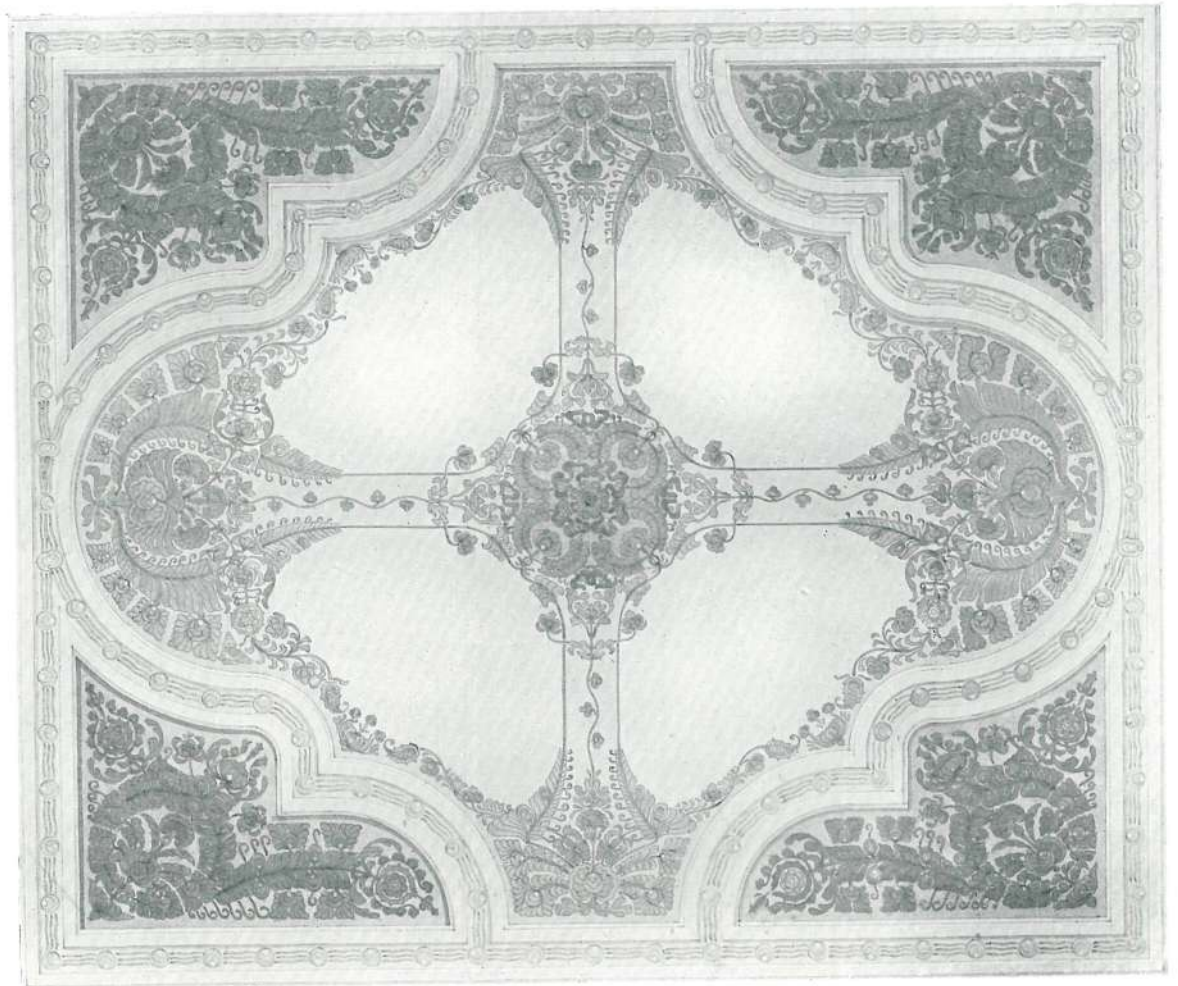

FESTETT FRIZ.

PINTÉR GYULA.
TANÁR GRÓH ISTVÁN.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

MENYEZET-TERV.

KORENY JÓZSEFTŐL.
TANÁR FEICHTINGER GY.

Ma, huszonöt év múlva, szintén Magyarország közoktatásügyi minisztere jelent meg, de már az iparművészeti palota fényes csarnokában, hogy az önálló királyi iparművészeti iskolának, az évforduló alkalmával rendezett gazdag kiállítását megnyissa. Mit az egykori nagynevű alapító csak remélhetett, az ma már ténynyé vált és a miniszter az iskola igazgatójának üdvözlő szavaira már nemcsak a buzdítás, de a kegyeletes megemlékezés, az elismerés melegszavával válaszolhatott. Az ünnepre most is számos előkelő közönség sereglett egybe, kétségtelenül sokkal többen voltak ma jelen, mint huszonöt év előtt; bár sajnos, sem akkor, sem most, a rang- és pénzarisztokrácia képviselőit, a lelkes maecenásokat nem fedezhettük fel a közönség soraiban.

Ezelőtt egy negyedszázaddal iskolánknak az a néhány tanítványa szinte eltűnt a közönség tömegében, ma néhány száz főnyi volt az egykori és a mostani növendékek serege. Annak idején a tanítványok ingyen oktatásban részesültek és előképzettségük iránt igen csekély követelményeket támasztottak, ma csak több napra terjedő felvételi vizsgálat alapján vétetnek fel.

Az intézet megnyitása után Kelety Gusztáv igazgató mellett, aki az adminisztrációt intézte, ott látjuk Rauscher Lajos műépítész-tanárt, aki az 1885. évig az iskola szellemi ügyeit vezette. Az első öt év alatt szervezték a többi szakosztályokat, ezek száma jelenleg hétre emelkedett; kezdetben az egyetlen szakma mellett a különböző tantárgyakat a mintarajziskola tanárai tanították, ma az iskola tanító-testülete huszonkét tagból áll. Az 1896. évig az iskola több egymástól távol eső épületben volt kénytelen működni és ezen felül az önálló és közvetlen igazgatást is nélkülözvén, az egyes szakmák és tantárgyak tanításában a szerves egység hiányzott, mostan az intézet saját otthonában, önálló vezetés alatt áll, tanulmányi és fegyelmi szabályzatát egy-

séges elvek szerint alkotta meg. Ugyanezen év őszén vette át iskolánk vezetését, Kelety G. lemondása után, jelenlegi igazgatója, Fittler Kamill műépítész, kinek kilenc éves szerencsés kezű adminisztrációját már is eredmények dicsérik.

Negyedszázaddal ezelőtt az iparművészeti tervezéssel hazánkban alig néhány építész foglalkozott (köztük iskolánk két volt tanára: Rauscher L. és Schikedanz A.), ma e téren már a különlegesen iparművészeti tervezők egész serege is dolgozik, kívülök számos dilettáns és végül a magas művészet művelői is gyakran tesznek ez irányban kísérleteket.

Annak idején iparosaink és iparművészeink (?) alig vállalkozhattak nagyobb feladatokra, napjainkban már olyan monumentális építkezések, mit az országház, a királyi palota külső és belső dekorációja, berendezése az ő kezük munkája.

1880-ban még nem jutottak el hozánk az iparművészetek alapvető nagy eszméi. Nálunk az iparművészetek lényegéről a közönségnek nem volt tiszta fogalma; a művészek többsége azt csak a nagy művészet egy mellékhatásának tekintették és „kis“, „apró“ művészeteknek nevezték; ma már ez a „kis“ művészet befolyásolja, sőt háttérbe szorítja a magas művészeteket. Az iparművészet szapora termékeinek ismertetésével napnap után számos könyv, folyóirat foglalkozik; a napilapok állandóan írnak róluk.

Az iparművészet régi és új alkotásait oly hatalmas múzeumokban gyűjtik össze, melyek a tudományos és szépművészeti múzeumokat terjedelemben megközelítik, ugyancsak ezen intézetek, valamint a gazdag anyagi eszközökkel rendelkező társulatok a közönséget kiállítások, népszerű kiadványok és előadások útján iparkodnak céljaiknak megnyerni és tájékoztatni. Mindenütt maga az államkormányzat veszi kezébe az iparfejlesztés ügyét, s e végből iskolákat, tanfolyamokat, versenyeket létesít: országos érdekű ügynek tekinti azt. Hazánkban is ma már

A KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

SZALONASZTALKA.
KÉSZÜLT GELB M. ÉS FIA BUTORGYÁRÁBAN.

TERVEZTE NASCH GÉZA.
TANÁR GYALUS LÁSZLÓ.

két miniszterium fogadta gondjába az ipari oktatás ügyét, s nagyobb vidéki városainkban ipari szakiskolák képeznek a gyakorlat számára mesterembereket.

Messze vinne és tárgyunktól elterelne az iparra, az iparművészetre oly kedvező változások és mélyreható átalakulások részletes felsorolása, melyeknek köszöni az iparművészeti iskola is, hogy erőteljes egészszé fejlődhetett. Itt csak az a rövid megjegyzés leljen helyet, hogy iskolánk, ha érvényesülésének még sok

gátló akadálya is van, ha még számos belső feladatot kell is megoldania, mégis eddigi működésével létjogát és korszerű voltát már beigazolta, de beigazolta egyszersmind nagynevű alapítójának biztos előrelátását, merész kezdeményezését, ki oly kedvezőtlen viszonyok között iskolánkat létesítette és fentartotta. Trefort ezen alkotásának fennmaradása és fejlődése cáfolat az akkori maradi pesszimizmusnak gúnyolódó mondására, mely a miniszternek ilyféle, közvetlen

A KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

DOHÁNYZÓASZTALKA.
KÉSZÜLT GELB M. ÉS FIA BUTORGYÁRÁBAN.

TERVEZTE NASCH GÉZA.
TANÁR GYALUS LÁSZLÓ.

hasznot nem ígérő alkotásaira kész volt reá mondani: Íme, ismét előbb létesítik a feleslegest, nem pedig a szükségest.

Ha a mult idők és napjaink állapotai között vont párhuzam a jelenre kedvező, úgy méltán kérdezheti az ifjabb nemzedék tagja, aki azoknak a kedvezőtlen viszonyoknak tanuja nem volt, hogy mi

a célja e fennebbiekben talán túlhosszasan közölt szemlélődéseknek? Igaz, napjainkban az iparművészet divatba jött a művészeknél, a dilettánsoknál, a nagy közönségnél, de azért közülük hányan ismerik részletesen, hányan kísérik állandó érdeklődéssel az iparművészet fejlesztésének tényezőit, közöttük az iparművészeti múzeumot, iskolát és a társulat törek-

véseit? Iparművészeti múzeumunk tágas csarnokaiban ethnografiai múzeumoknak népünk művészetét oly szépen illusztráló gyűjteményében, sajnos, ritkán verődik össze számosabb látogató közönség.

Még napjainkban is a magasabb értelmiséghez tartozók hányszor tévesztik össze iskolánkat más ipari vagy művészi intézettel? Pedig már ezt is az érdeklődés bizonyos fokának kell vennünk. Iskolánk növendékeit a kormányon kívül egyes hatóságok, egyletek, sőt magán-személyek is támogatják, de ez utóbbiak között sajnálattal nélkülözzük dúsgazdag főuraink és egyházi fejedelmeink neveit. Ha érdeklődésünk tüze néha nagy lángot vet, hamar lelohad és a hirtelen fellobbanást a hosszú feledés váltja fel, nemzeti művelődésünk nagy alakjaival, intézményeivel szemben egyaránt.

A jelen kiállítás alkalmával a királyi iparművészeti iskola iránt is élénkebben érdeklődött a közönség, talán kívánatos lett volna a látogatókat egy katalogus mellékletében röviden tájékoztatni intézetünk kulturális jelentősége, múltja, szervezete és működése felől.

Talán ennek híján nem válik feleslegessé a jelen rövid, némi visszatekintéssel és szemlélődésekkel átszőtt ismertetés.

Jubileumi kiállításunk bár az iparművészeti palota hatalmas udvarcsarnokát s a szomszédos folyosóterületek egy részét betölti, terjedelemben alig múlja felül az iskola régibb, kétévenként megtartott tárlatait. Bármily nagy itt a rendelkezésre álló helyiség, a két dekoratív osztály (szobrászat, festészet) jórészt nagy területet és distanciát igénylő munkálatai csak részlegesen és halmozatosan voltak elhelyezhetők, az általános tantárgyak közül több épen nem, vagy csekély falterületet nyert, így tehát szó sem lehetett arról, hogy egyes tanmenetek, vagy épen a 25 évi fejlődést feltüntető sorozatok állíttassanak össze. A volt növendékek munkái, művei számára is csak igen szerény terület jutott.

A kiállítás egészen végigtekintve, önkéntelenül felrajzanak előttünk a közönség köréből felhangzott kérdések. Míg a szakember előbb végignézi a tárlatot és azután formálja meg ítéletét, addig a közönség jó része már előre szeretné tudni a más ítéletét, hogy ezzel felfegyverezve lépjen a kiállított tárgyak elé.

Leggyakoribb kérdések az iskolában mívelt vagy favorizált stíltre, stílekre vonatkoznak. Modern irányú-e, vagy magyaros, szecessziós-e a kiállítás? Aki meg paedagógiai tájékozottságát akarja csillogtatni: Úgy-e, csakis egyéni tanítás folyik ebben az iskolában?

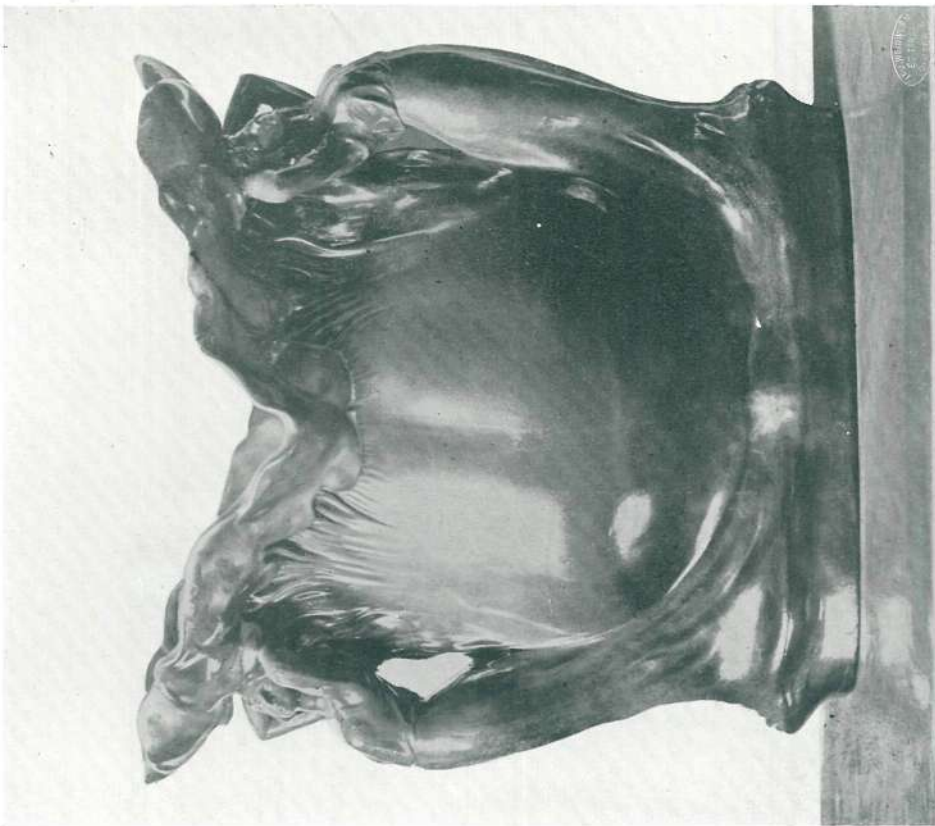
Iskolánk eddig nem tudott egy külön, egységes irányra szert tenni, mely tanításán végigvonult volna. Kénytelen volt azt az utat követni, melyet a hasonló tanintézetek tűztek maguk elé: járt a történelmi stílek útján, majd a modern irányzatokkal szemben sem zárkózott el, mívelte részlegesen a magyar díszítő stílt. Nem akart elmaradni a kortól és növendékeinek boldogulását biztosítandó az eklekticizmusnak hódolt és kénytelen hódolni ma is.

Hatalmas művészi egyéniségek ereje, közönségünk kifejtettebb ízlése, erős nemzeti szellem tennék lehetővé az új irányok megteremtését, fennmaradását. Enélkül a külföld hatásának ellenállni nem tudunk.

A kiállítás színhelye az iparművészeti palota, mint magyar stílkísérlet rávissz bennünket a magyar stíl kérdésre. Iskolánk jelenlegi és volt tanárai közül többen már a 80-as évek közepén kísérletet tettek* a magyar népművészet formáinak ipari értékesítésére; e törekvésnek azonban nem volt tartós hatása. Jelenleg Gróh tanár dolgoztat ez irányban növendékeivel.

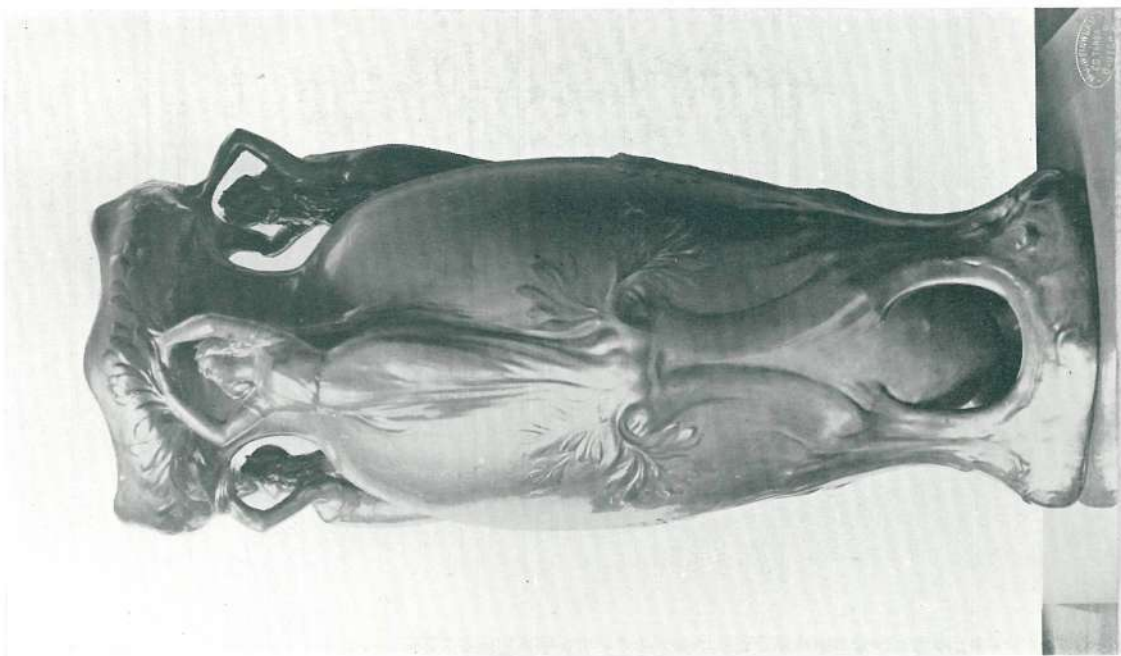
Tényleg a magyar díszítés formáinak összegyűjtésére nemcsak a magyar iparművészet, de kulturánk egyik *becsületbeli feladata*. Addig, míg a rendszeres

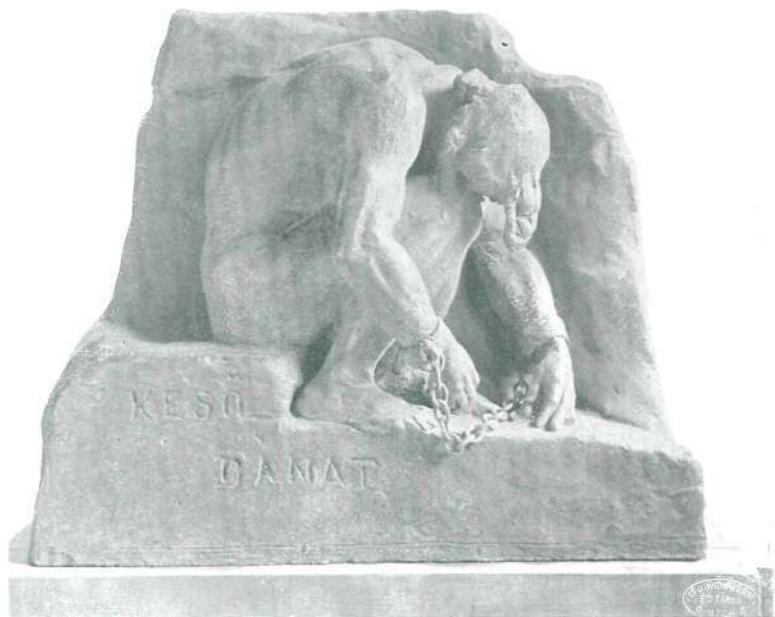
* Mátrai L., Morelli G., Hollós K., Várdai Sz.

MAJOLIKA VÁZÁK.
KÉSZÜLTÉK
A PÉCSI ZSOLNAY-GYÁRBAN.

TERVEZTÉK
ABT SÁNDOR ÉS NAGY MIHÁLY.
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
VOLT NÖVENDEKEI.

KESŐ BÁNAT.

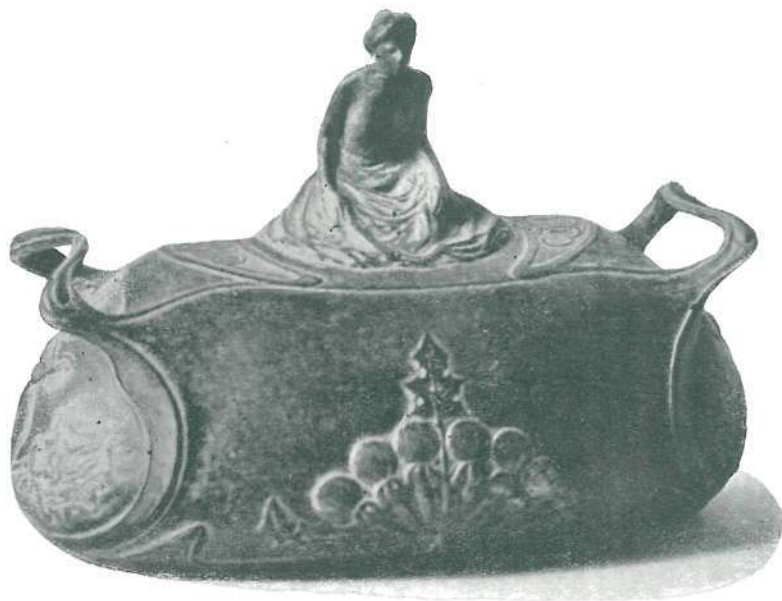
TERVEZTE LUKÁCSY BÉLA.
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
VOLT NÖVENDEKE.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

TOILETTE.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
IFJ. MÁTRAI LAJOS S.-TANÁR.
FÁBA FARAGTA RUFF ANDRÁS.

ÉKSZERTARTÓ BRONZBÓL.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
BÓDY KÁLMÁN.
TANÁR LORÁNFI ANTAL.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

ÁDÁM ÉS ÉVA.
(BRONZ.)

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
SZAMOLOVSZKY ÖDÖN.
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
VOLT NÖVENDEKE.

ZÁSZLÓTALPZAT.
(MÁRVÁNY ÉS BRONZ.)

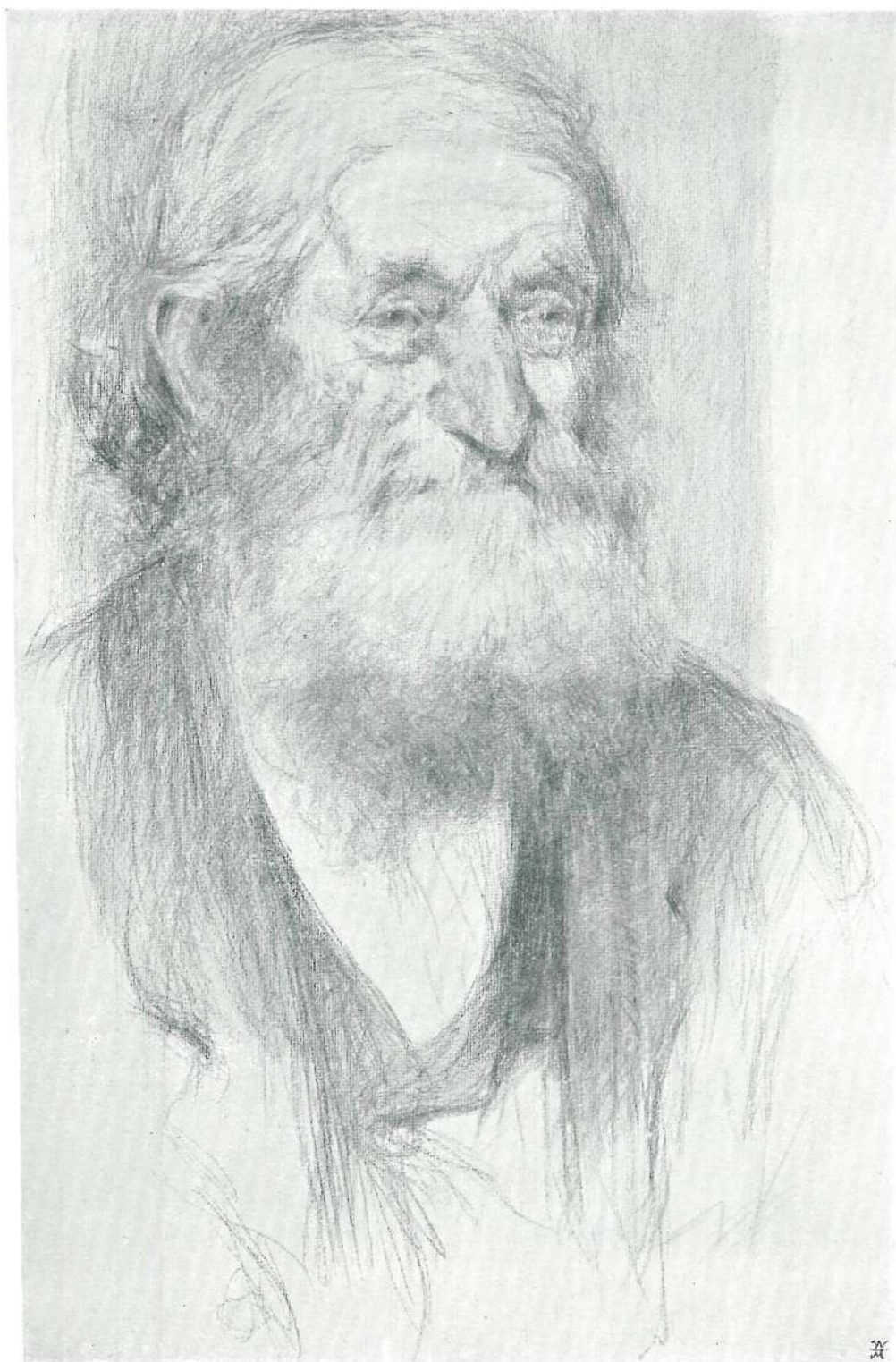
TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
GÁCH ISTVÁN.
TANÁR MÁTRAJ L. GY.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

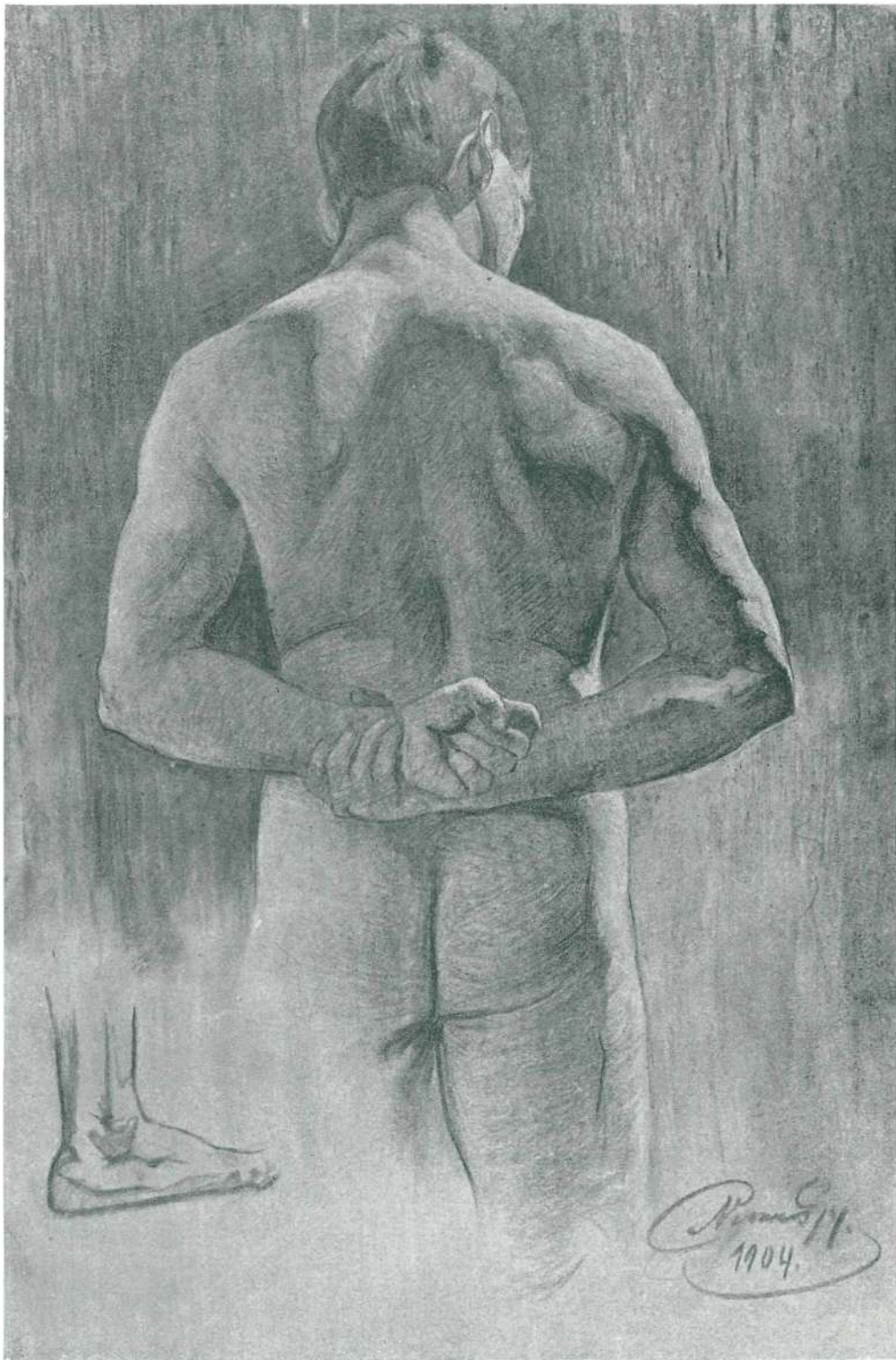
ÉVA.
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
SZAMOLOVSZKY ÖDÖN.
AZ IPARMŰV. ISKOLA
VOLT NŐVENDÉKE.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

VADÁSZ MIKLÓS TANULMÁNYFEJE.
TANÁR PAP HENRIK.

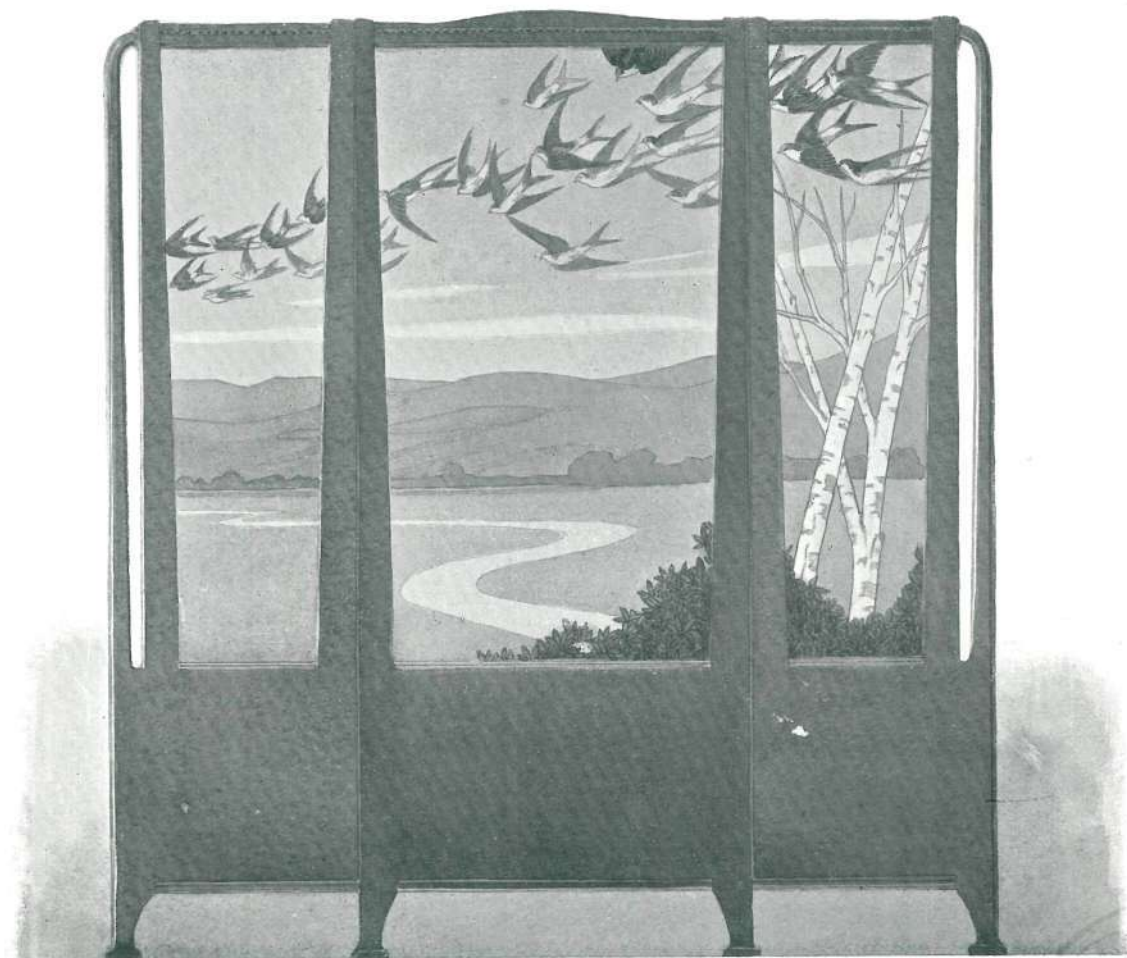
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

NEMES GYÖRGY ALAKTANULMÁNYA.
TANÁR PAP HENRIK.

GYERMEK-KÉPESKÖNYV
ILLUSZTRÁCIÓ.

VADÁSZ MIKLÓSTÓL.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

FESTETT ELLENZŐ.

TERVEZTE WALLMANN KÁROLY.
TANÁR SÁNDOR BÉLA.

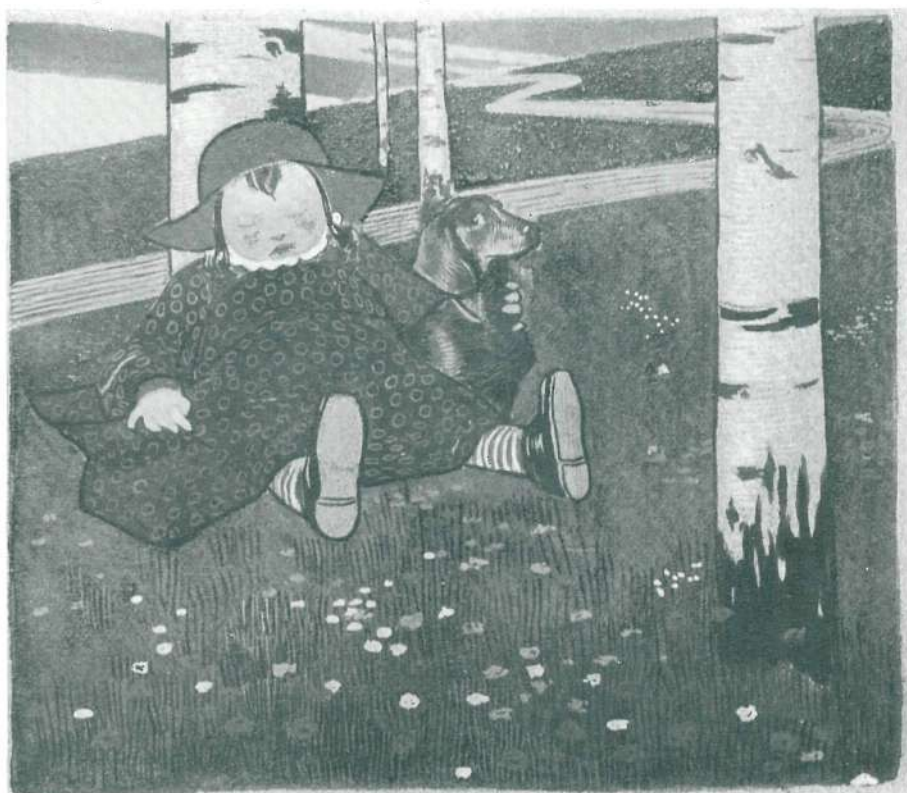
AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

MESE-ILLUSZTRÁCIÓ
VADÁSZ MIKLÓSTÓL.

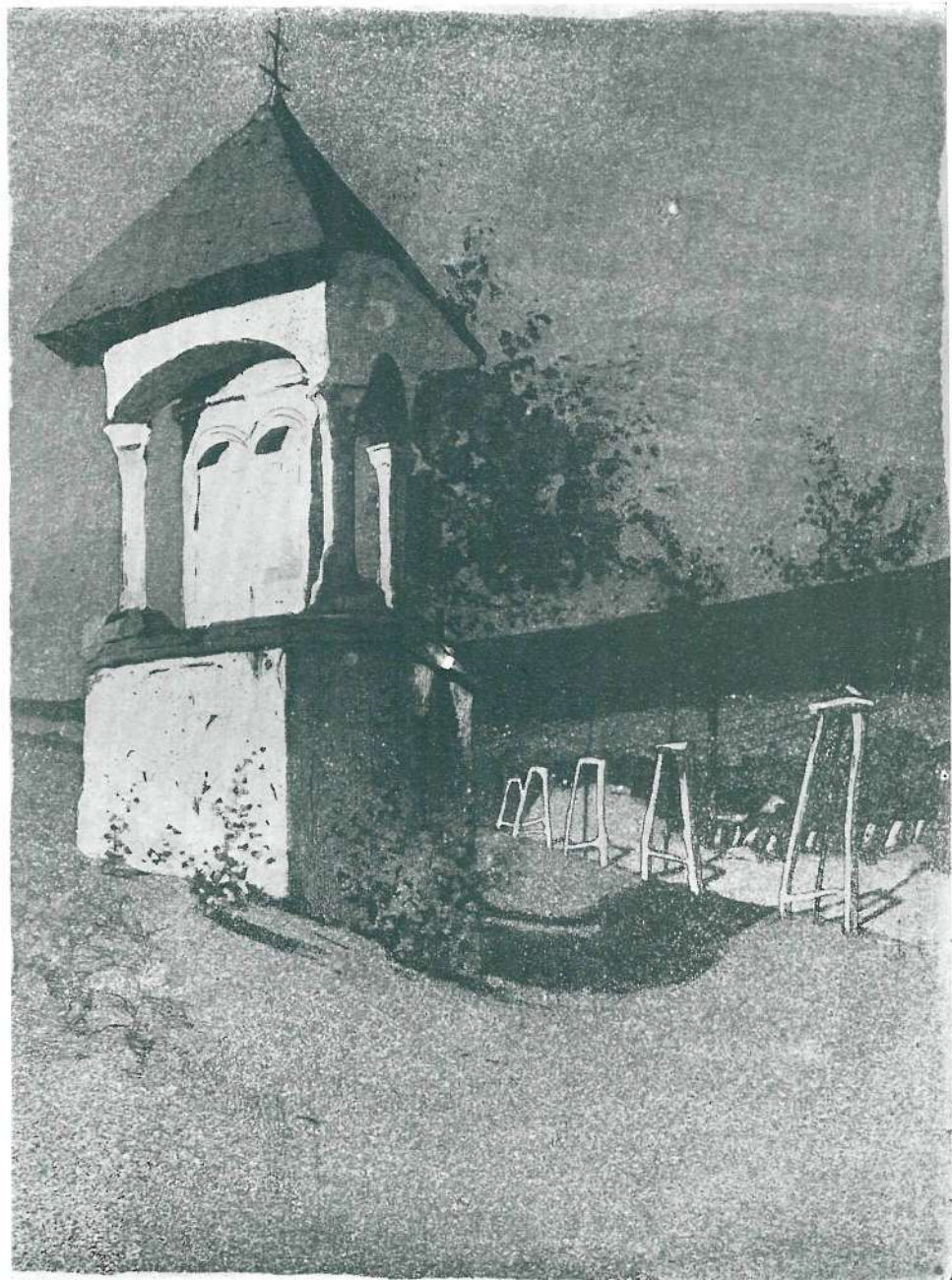
GYERMEK-KÉPESKÖNYV
ILLUSZTRÁCIÓ.

VADÁSZ MIKI. ÖSTÓI.
TANÁR BENCZÜR BÉLA.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

AQUATINTA.

VADÁSZ MIKLÓSTÓL.
TANÁR DOBY JENŐ.

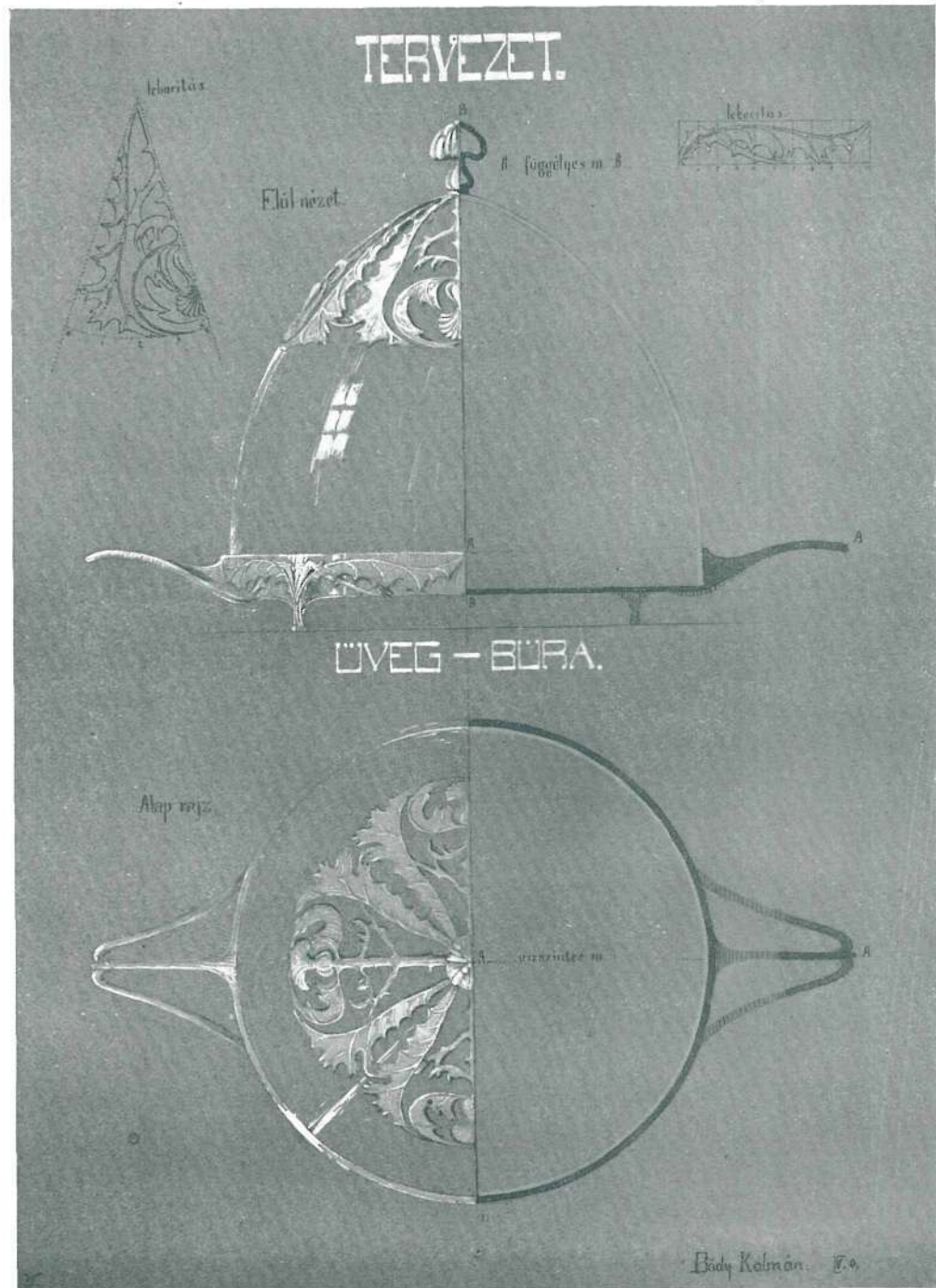

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

KURUC.
FAMETSZET.

MAJOROVICS LAJOSTÓL.
TANÁR MORELLI GUSZTÁV.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

ÜVEGBURA EZÜST DISZITÉSSEL.
TERVEZTE BÓDY KÁLMÁN.
TANÁR BENCZÜR BÉLA.

gyűjtés az anyagot össze nem hordta, ki nem szemelte, meg nem határozta, addig a stílkísérletek bármily művészi értékűek, de egyenként szétágazók lesznek, mert épen hazai dekorációnk tervezési módját, a stíl lelkét még nem ismerjük. Csak az előbb említett feltételek mellett indulhatnak meg a kísérletek, hogy ezeknek anyagából, vagy romjaiból a teremő geniek a nemzeti stílust megteremtsék. A lefolyt években a modern stílek beözönlése, az egyéniség erős hangsúlyozása e stílkísérleteket is háttérbe szorította, sőt a létjogokat is megtagadta. Ez okokból nem mívelheti kizárólagosan iskolánk a magyar díszítő stílust.

Az oktatásban az egyéniség érvényesülésének kérdése a maga helyén és idejében iskolánkban helyes megoldást nyert: a felső három évfolyamban megtartott *versenyfeladatok* révén.

Bizonyára ezek az önállóan megoldandó feladatok vannak hivatva a növendéket önállóságra, erejének és idejének helyes beosztására szoktatni, de egyszersmind jó alkalmak a tehetség, az egyéniség nyilatkoztatásának. Vannak még Franciaországban, az iskolai versenyek klaszszikus földjén, e versenyeknek ellenfelei. Azt hisszük, hogy épen iskolánkban e módszer hátrányai az együttes munkák révén ellensúlyozhatók, melyeknek találó példáját nyújtotta több ízben az intézet dekoratív szobrászati osztálya.

Egy kiváló tehetségű növendék (később építész lett) díszkutat tervezett, melynek tisztázott nagyobb és teljes nagyságú részleteit társai készítették el.

Ily emsemble-gyakorlat a növendéket jól bevezeti szemlélet és közrehatás révén a munka készülésének egymásutánjába. A régi műhelyhagyomány elevenedik itt fel: minden növendék a segítők, az inas, a legény, a mester szerepét végig játssza. Felelősség, disponáló képesség, kölcsönös segítség és tanulás haszna hárul itt a résztvevőkre. A közösen végzett munka a kartársi szellemet, az össze-

tartozóság érzetét fogja felkelteni és épen ezáltal, a versenyzés folytán esetleg kifejlődött túlságos ambíciót, az önzést fogja helyes módon egyensúlyozni.

Eddig a versenyek tényleg megélenkítették, fokozták az iskola növendékeinek munkakedvét, ennek köszönhető kiállításunknak nem egy csinos darabja.

E kitérés után fogjunk bele kiállításunk részletes ismertetésébe.

Gazdag és változatos kiállításunkban a nagy közönség érdeklődését természetesen a szakoktatás kész tárgyakat, egész műveket nyújtó dolgozatai vonják magukra, míg a szakember gondot fordít az általános és alapvető tanulmányokra is.

Az *éktéményes rajzolás* és festés kétségkívül az applikáló művészetekkel foglalkozó iskoláknak egyik *alapvető* tantárgya. A modern rajzolás nem szorítkozik többé a lapos és plasztikus éktémények lerajzolására, hanem kiterjeszkedik az éktémények motívumait képező *természeti, növényi, állati* formákra. A rendszeres *tervezést* is felveszi programjába, de csak akkor lát hozzá, midőn azt a tanuló életkora, művészi és tehnikai tudása mintegy önkéntelenül megkívánják. A tanuló fantáziája már telítve van és a rajzolás neki biztos eszközül szolgál eszméi rögzítésére.

Gróh tanár növendékeinek munkái a kiállítás látogatójának már messziről felkeltik az érdeklődését élénk, izléses színezésű, ötletes, csaknem kizárólag magyar stíli tervezeteikkel. E tervezetek oly tanárra vallanak, aki nagy becsvágygyal műveli szakmáját és növendékeitől is erős munkát kíván. A kifüggesztett tervezetek mellett látjuk néhány helyen az utánnuk készült iparművészeti tárgyakat is. Ugyancsak szembetűnnek a tanítványok sikerültebb munkáiból kiszemelt, a „Mintalapok“ című kiadványban közölt színes nyomatok. Mi kétségkívül szép elismerése úgy a tanár, mint a növendékek működésének. Mind emellett felmerül a szakember előtt az az

aggály, vajjon az első években az imitativ rajzolásnak, a tervezés javára való másodsorba szorítása folytán, nem válik-e a növendék a felső folyamatokban: a produkció korában, a tervezési, de főleg a szakmájával járó, türelmet igénylő technikai eljárásokkal szemben közönyössé, vagy éppen kedvetlenné? A magyar motívumoknak rajzolása és alkalmazása kétségtelenül nagyon is kötelességszerű feladatát képezi egyetlen iparművészeti iskolánknak, de talán nem csalódunk, ha az állítjuk, hogy *kizárólagos használatukat* éppen a magyar stílkérdés jelen állapotában még nem látjuk indokoltnak.

Legyen szabad itt éppen a modern iparművészeti oktatás egy kívánalmát felémlítenem s ez, az imitativ és a tervezés szempontjából is értékes növény- és virágformák rajzolása és festése.

A *geometriai* oktatást néhány, a falon lévő s tárgyak képét ábrázoló perspektivai szerkesztés képviseli. A növendékek ezenfelül úgy a sík mértant, mint az orthogonális vetülettant, az árnyék- tant rövidre fogva tanulják.

A szemlélet után való *perspektivai rajzolás*, mely mint a tiszta formai és térbeli elképzelésre vivő training, előtanulmánya az iparművészeti, az ékítményes rajznak, nemkülönben a geometria egyes részeinek, az elemi tanítás programjában igen jelentékeny helyet foglal el, éppen ezért e gyakorlatok háttérbe szorítását csak sajnálhatjuk.

Az *építészeti* rajz és alaktan tanítását jelenleg két tanár látja el. A. Balogh Loránt és Gyalus László műépítészek személyében. E tárgy a lakberendezők osztályának felállítására óta még nagyobb, közvetlenebb jelentőséget nyert. A sok részlettel dolgozó növendék itt látja, hogy az általa az ékítményes rajzban stb. feldolgozott részletek mily kereteket nyernek és hogyan kell azoknak e magasabb szervezetekbe illeszkedniök, hogy nagyobb egységek szerves és jellemző részeivé legyenek; szükséges nemkülönben a növendéknek a technikai rajzolás-

ban is magát gyakorolnia. A feldolgozott anyag ma rendszeresebb változatosabb és a középkori formák belevonásával nagyon is óhajtott kiegészítést nyert; az egykori, a növendékek alaktani ismereteit felülmúló, túlságosan terjedelmes és nehéz feladatok is eltűntek e gyakorlatok keretéből.

Az *alakrajz* tanítása jelenleg már három tanár, Pap Henrik, Papp Sándor és Udvary Géza festőművészek kezében van. Ez a studium végig kíséri a szakoktatást minden fokán, tárgyának szervességénél fogva, ellensúly a kevésbé ilyen ékítményes formákkal szemben, e rajzolás a legartisztikaibb gyakorlat technika és felfogás tekintetében. A kiállított rajzok sokoldalú és fegyelmezett tanításról tanuskodnak; az eredmény igen kiválónak mondható. Az emlékezetből rajzolt teljes alakok szemléleténél önkéntelenül eszünkbe ötlük, hogy az oktatást nem volna-e kívánatos a kötött formátumokban stb. való tervezéssel kiegészíteni. Mi nemcsak az akt-rajzolás végcélját közvetlenebbül szemléltetné, de az imitativ rajzolásban is a művészi felfogásra élénkítő visszahatással volna.

Az általános tárgyak között az *iparművészeti rajz és tervezés* a legközvetlenebbül függ össze a szakoktatással, úgy a felvételek, mint a tervezetek már teljesen a szakszerűség jellegét öltik magukra, az ábrázolási módok, az alkalmazott technikák tekintetében is. A tervrajzoknak már teljesen realizálhatóknak kell lenniök. Ezen szakmabeli munkálatok tetemes haladást mutatnak fel, mi egyaránt a tanítás színvonalának folytonos emelkedésében, mint a tanuló anyag előképzettségének alaposságában keresendő.

Az iparművészeti palota előcsarnokában a színes hirdető festmények és az életnagyságban mintázott szárnyas géniusz köszöntik a látogatót, az iskola két dekoratív osztályába tartozó növendékek tervezetei. A *dekoratív szobrászati és festészeti* osztály az iskola két leg-

népszerűbb, legnépesebb osztályai. Az első, mint említettük, a régi fadaragászati tanműhelyből fejlődött ki és tanárával együtt jubilál.

Ízlés, gyakorlati érzék, erély nyilatkozott meg mindig Mátrai tanár tanításában: erőteljes egyénisége, a saját munkakedvét át tudta plántálni tanítványaira; gyakorlati érzéke nem nyugodott, míg az időszerű újításokat nemcsak saját osztályában, de iskolájában is meg nem valósította. A sokféle tárgyú és a különböző anyagokban és technikában kivitt feladatok a növendékeket az életre készítik elő. A különböző méretű fadaragások, fehér és színes márvány munkák, mintázatok, úgy a tervezetek, mint a másolatok minden szerelenség és e szakmánál nem ritka nyersség mellőzésével készültek. Megemlíthetjük, hogy a szobrászati mesteriskola létesítése előtt hazánkban, csak iskolánk dekoratív szobrászati osztálya nyújtott alkalmat ifjainknak e szakmában való kiképzésére. Több kiváló ifjú szobrász-művészünk végezte iskolánkban első tanulmányait.

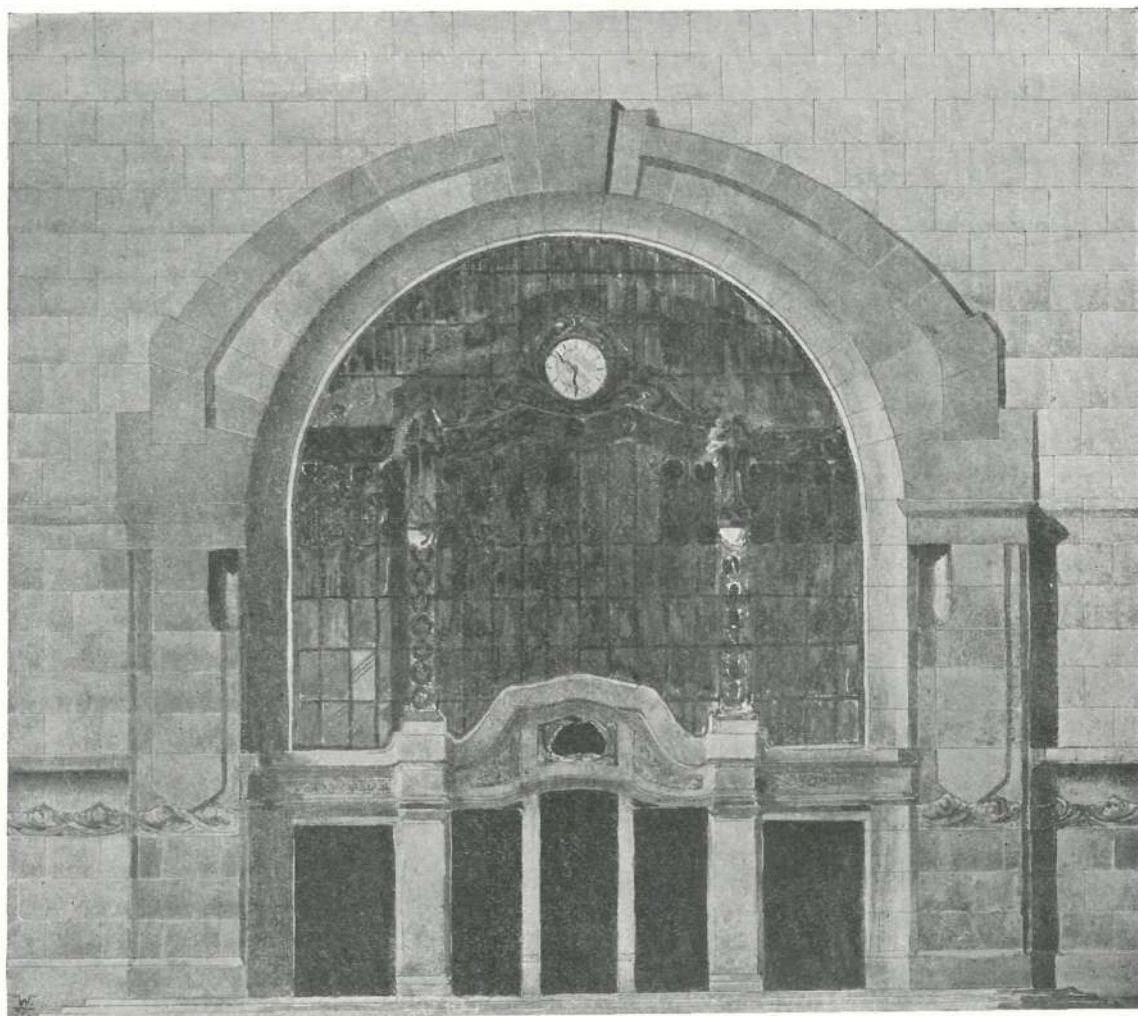
Népes és népszerű a *dekoratív festők* osztálya is. A festészet népszerűbb, mint a kevésbé ismert és az anyaghoz inkább kötött szobrászművészet. Régebben a művészi ambíciótól sarkalt, de a mintarajziskolába be nem jutott fiatalság jórészt ide tódult, számos tehetséges növendék mellett, a gyakorlattól idegenkedő félreismert genie került ki innen és felcsapott művésznek, noha éppen ennek az igen kiterjedt és anyagilag is igen jól jövedelmezőnek mondható ipari foglalkozásnak megnevelése és iparművészetté való emelése nagyon kívánatos volna. Ez az osztály nemcsak szorosan vett dekoratív dolgot állított ki, de fej-, akt- és tájképtanulmányokat is. E helyen még egy régi óhajtásnak akarunk kifejezést adni, hogy t. i. az osztályban készült egyszerű, a köznapi életben előforduló tervezetek minél nagyobb számban állíttassanak ki, hogy a nagyközönség lássa,

miképpen oldhatók meg ízlésesen az oly feladatok, minők például egy egyszerű polgári lakás, iskola épület stb. kifestése, fal díszítése. Hiszen a modern iparművészet kiváló ambícióját helyezi abban, hogy ne csak a gazdagok palotáinak fényét emelje, de a szerény munkás otthonát is kellemesebbé varázsolja és csekély költséggel, kevésbé nemes anyagból, egyszerű eszközökkel is tudjon ízléses alkotásokat létesíteni. Az osztály élén már annak megújítása óta az érdemes Feichtinger Gy. tanár áll, aki úgy a gyakorlatban, mint kiváló freskó-festőink munkáinál a dekoratív és építészeti részek megfestésénél szerzett tapasztalatai révén szerzett hivatottságot éppen ennek az állásnak betöltésére. Újabban a növendékek nagy létszámánál fogva szükségessé vált segédtanári állást Sándor B. festőművész, az iskola volt tanítványa tölti be sikerrel.

A második szobrászati osztály, az ú. n. *kisplasztikai*, számos munkával szerepel kiállításunkon, ezek az önálló szobrászati műveken kívül az ércművesség, ötvösség számára való tervezetek, tanulmányok. Valamennyit alapos tanulmány, műgond, finomság, néha szinte a túlságig jellemzi. A tanítás derék voltát talán jól megvilágítja az a körülmény is, hogy fiatalabb, hírnevesebb szobrászaink közül nem egy, éppen Loránfi tanár vezetése mellett szerezte meg művészi kiképzésének szolid alapját.

A külföldön ezzel az osztálylyal nemcsak munkálkodásánál fogva szoros kapcsolatban van, mint iskolánkban, de ebbe bele van olvasztva az *ötvösségi* osztály. Az ötvösség hazánkban nemcsak kiterjedt és jövedelmező keresetforrás, de ennek az iparművészeti ágának fényes multjában különleges nemzeti vonásokat fedezhetünk fel. Ez osztálylyal kapcsolatos *zománcozási* tanműhely, e nálunk történelmi hagyományokra támaszkodó technikát van hivatva fentartani és a modern zománcozási módokat is gyakoroltatni. Nagyon kívánatos volna e téren a növendékeknek alkalmat adni technológiai is-

A KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

ÜVEGEZETT KAPU

TERVEZTE NASCH GÉZA.
TANÁR A. BALOGH LORÁND.

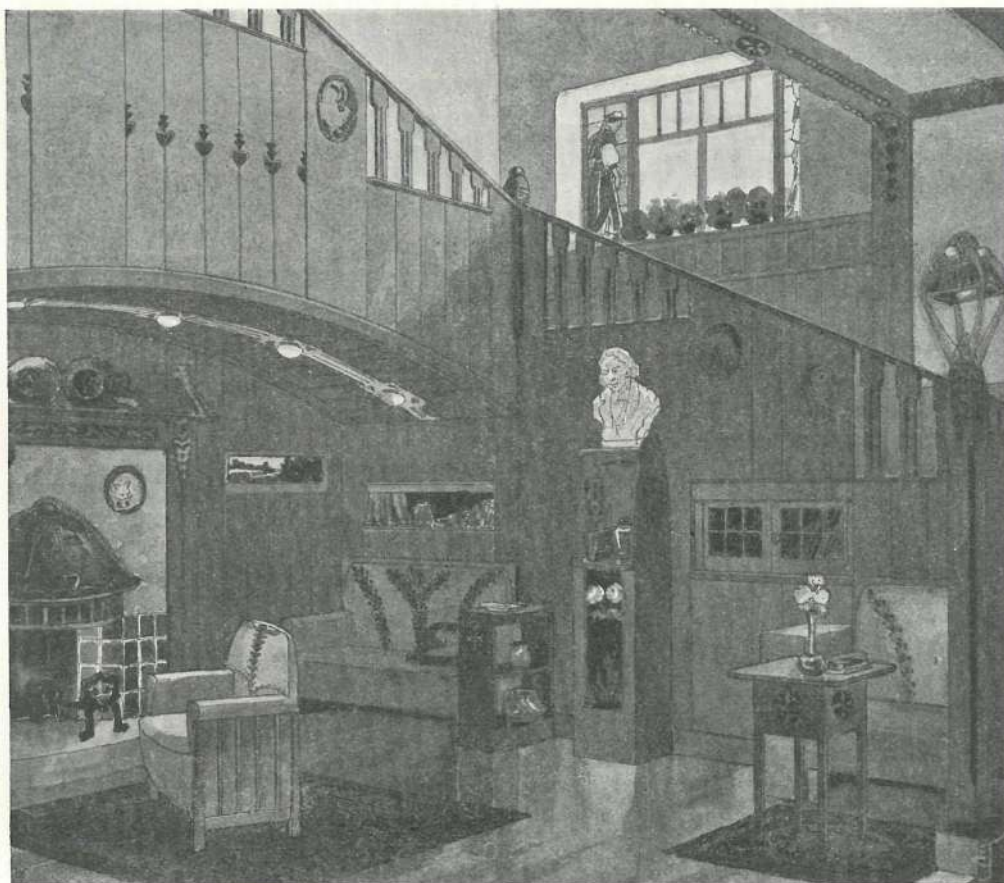
meretek megszerzésére, hogy az ékszerészetben és az ötvösségen túlmenő feladatokra is vállalkozhassanak.

Ezen osztály növendékeinek létszáma nincsen arányban az iparág kiterjedt voltával, ezenfelül a maecénások hiánya ritkán teszi lehetővé, hogy a tanítványok nagyobb feladatokon, eredeti anyagban dolgozzanak. Ez okból foglal el aránylag csekély helyet ennek az osztálynak tetszetős kiállítása. A zománcozási tanfolyam kiállítása csinos apróságokat tartalmaz, az ilyféle tárgyak népszerűsítésére való tö-

rekvés is nyilvánul több munkában, de azt hisszük, hogy e törekvéseknek csak akkor van értékük, ha artistikai tekintetben a tömeges termelés átlagát felülhaladják. Az ötvösségi szakmát Herpka K. tanítja, kinek nagyméretű galvanoplasztikai munkái a külföldi múzeumokban is láthatók. A zománcozást Hibján S. e szakmában ismert iparművész vezeti.

A lakberendezők osztálya az iskola szervezetének legújabb ágazata és teyük hozzá még fejlődésben lévő ágazata.

A KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

CSALÁDI HÁZ ELŐCSARNOKA.

TERVEZTE
FEJÉRKÜTHY BÁLINT
ÉS DÓSA LUKÁCS
VOLT NÖVENDEKEK.

Rövid fennállása óta változás történt tanárai személyében, az oktatás rendjében. Jelenleg három építész-tanár: A. Balogh Loránd, Benczur Béla, Gyalus László osztozik e szakoktatásban. Élénk tevékenységről tanuskodnak a kiállított rajzok és tervezetek. A tervezetek gyakorlati értékesítésének útja is egyengetve van; erre utalnak az utánnuk készült s itt a kiállításban lévő tárgyak. Az alaki tudáson kívül valamely iparág, vagy több ipari tehnikának alapos ismerete, gyakorlata, szerkezetani és technológiai tudással kapcsolatban fogják ezen osztály növendékeit igazán reális tervezőkké kiképezni. Erre az alkalmat

akár az iskola keretében, vagy másutt meg kell adni a növendékeknek.

Végül következik a két sokszorosítási szakma kiállítása. A fametszők osztályát Morelli G., a rézmetszőkét Doby I. tanárok szakmájuknak hazánkban első tanítómesterei vezetik. A *fametszők* osztályában az igen alapos oktatás eredményein kívül a színes fametszetben látunk újabb kísérleteket. A *rézmetszők* munkái közül néhány technikailag is különböző és művészi értékű munkát szemlélhetünk.

Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy igen sokan még a szakemberek soraiból is, azon a véleményen vannak, hogy e

két szakosztály, szakma elvesztette lét-jogát. Ezzel az állítással szemben legyen szabad néhány rövid megjegyzést tennünk. Igaz, hogy e két sokszorosítási mód az utolsó évtizedben kiszorult, úgy az olcsó képes lapokból, valamint a könyvek, díszművek hasábjairól, de nem hanyatlott-e azóta ezeknek a művészi színvonalra? Az anyagi versenyben tényleg tért vesztett sokszorosítási módok de épen nem vesztették el művészi értéküket. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy a hivatásos sokszorosítókon kívül, a festőművészek közül számosabban, mint valaha, művelik e tehnikákat. A fotokémiai eljárások megértése és sikeres gyakorlata, csakis az alap-sokszorosítási módok ismerete révén történhetik. A fotokémiai eljárásoknak vannak nagy hiányai, melyek a jövőben is fenn fognak maradni, e hézagokat van hivatva épen a művészi sokszorosítás pótolni és pedig eljárásainak gyorsabbá, egyszerűbbé, olcsóbbá tételével. Ez irányban épen nálunk nagy eredménnyel biztató kísérletek folynak. Kívánatos, hogy a két sokszorosítási osztály növendékei már most, mind a három (fametszet, rézkarc stb. és lithografia) alapsokszorosítási eljárásban, az egyiket főszakmául választva, gyakorlatra tegyenek szert, úgyszintén betekintést nyerjenek a foto-kémiai reprodukció lényegébe. Talán célszerű volna, ha működésük súlypontját a könyvdíszítés és az illusztráció terére helyeznék át.

Ily módon meghatározva és kibővítve e két osztály működési körét, aligha jut majd a szakértőknek eszébe azok létjogosultságát kétségbe vonni.

Az *esti tanfolyamok* kiállítása nagyon természetesen nem mérkőzhetik színvonal és tartalom tekintetében az intézet rendes növendékeinek tárlatával.*) A gya-

*) E tanfolyamokat az intézet több rendes tanárán kívül, Hollós Károly, az Erzsébet-nőiskola tanára és ifjabb Mátrai Lajos szobrász-művész tanítják.

korlatban működő iparosok szorgalmas munkái ezek, akik megrövidítve pihe-nésre szánt idejüket, látogatják e folya-mokat, hogy művészi kiképzésük héza-gait így pótolják.

E tanfolyamok nemcsak a résztvevőkre hoznak hasznot, de az iskolára is kiváló jelentőséggel bírnak. Az iskolának ezek révén van módja a már meglévő ipar nemesítésére, irányítására, alkalma van annak állapotáról, szükségleteiről közvetlenül meggyőződést szerezni, hogy e tanulságokat az oktatásban értékesíthesse. A gyakorlat és az iskola közt létesített ilyenmű körforgalom, többek között *Franciaország iparművészetét nagyra fejlesztette*. Alkalmat adnak végül az iskola tanerőinek, hogy magukat ezen kevesebb igényű, de alapos és egyéni tanítás révén művészi tanárokká képezzék.

E tanfolyamok nagyon helyesen kötött tantervvel dolgoznak. A bemutatott munkák száma és minősége céltudatos és alapos vezetéséről tanuskodik.

Még néhány szót szentelhetünk a *volt növendékek kiállításának*, akit már a gyakorlatban mint ismert nevű iparművészek, művészek működnek. Kétségtelen, hogy ez az igen csekély terjedelmű és kedvezőtlen elhelyezésű tárlat nem adhat fogalmat az iskolánkban kiképzett néhány száz iparművész tevékenységéről. Dicsérendő dolog a volt tanítványok részéről az iskola iránt érzett kegyeletük kimutatása; de azt hisszük egy külön, lehetőleg sok résztvevőt magában egyesítő és térrel bőven rendelkező kiállítást adhat majd méltó képet munkálkodásukról, mely kiállítás úgy az iskolára, mint a nagy közönségre nem maradhat kedvező hatás nélkül. A jelenleg kiállított munkák inkább csak névjegyek, amelyekből a közönség és az iskola mostani növendékei láthatják, hogy intézetünk nemcsak az iparművészetnek, hanem a művészetnek és az ipari oktatásnak számos derék szakférfiút nevelt.

Ezzel befejeztük az iparművészeti iskola kiállításának és fejlődésének ismer-

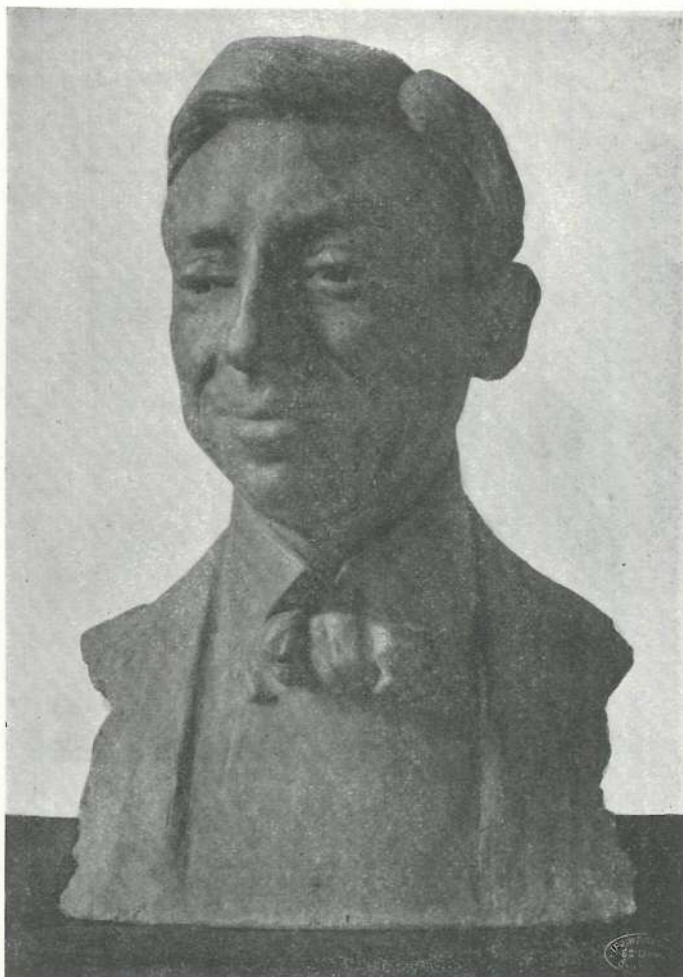

A KIR. IPARMŰVÉSZEI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

tetését, bár futólagosan vázoltunk, de tartunk tőle, hogy túlhosszúra nyúlt fejtegetéseink türelmes olvasóinkat is kifárasztották, legyen szabad még szives figyelmüket egy percre iskolánk számára igénybe vennünk, annak jövőjéről ejtve néhány szót.

Az iskolánk életében, a következő negyed század kell, hogy az *intenzív fejlődés* és a *szélesebb körben való érvényesülés kora* legyen, e célok közül a másodiknak megvalósításánál nem nélkülözheti az iparfejlesztés többi tényezőinek közrehatását; csak ezeknek élénk együtt munkálkodásával válhatik a magyar iparművészetnek egyik irányító közegévé.

Az iskola, belső szervezetében az ösztöses tagok és tantárgyak harmonikus közrehatásával, képezze ki a növendékeit egyaránt *iparosokká* és *művészekké*, oltson beléjük *gyakorlati szellemet* is, hogy magukat az életben otthon érezzék, szakmájukhoz, mely anyagi boldogulásukat biztosítja, melyben örömet lelnek, ragaszkodjanak. Kívánatos, hogy a kormány, a gazdag mecénások az iskola tanárainak állandóan megbízásokat adjanak, hogy így a tanárok a gyakorlattal szoros kapcsolatot tartanak fenn, a növendék az ily munkákban való részvétellel, vagy a kezdők pusztán a szemlélet által ne csak az iskolai tanulmányaik, hanem az élet nyújtotta feladatokon vezettessenek be szakmájuk gyakorlatába. A növendé-

HEGEDŰS GYULA
MELLSZOBRA.

AZ ORSZ. IPARMŰVÉSZEI ISKOLA
VOLT NÖVENDEKÉNEK,
LIGETI MIKLÓSNAK MŰVE.

keknek lehetővé kell tenni tapasztalategyűjtés szempontjából, hogy iskola éveik alatt tanáraik vezetésével *tanulmányutakat* tegyenek, később pedig *külföldi vándorútra* küldessenek.

A kész növendéknek a gyakorlatba lépését meg fogná könnyíteni, az iskola érvényesülését is előmozdítaná, ha ezek a szakmájukban mesterekké vált *egykori tanítványainak műhelyeibe, ateliéjeiben* lennének alkalmazást. Az ily módon kiképzett ifjú iparművészeinkre az iparosok, a gyárosok nem fognak a jövőben

A KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

bizalmatlansággal tekinteni, hiszen ezek nem azok a nagy igényű, de szakmájuk gyakorlati részétől idegenkedő úrfiak többé, akiknek hasznát alig vehetik, hanem életre való munkások.

Az iskola érvényesülésre törekedvén, nagyon is rászorul két más rokon tényező támogatására, ezek: a *múzeumok* és a *társulatok, egyesületek*. A múzeumok gyűjteményeiknek kiegészítése, tanulságos rendezése, kiállítások, demonstrációk, kiadványok útján iparkodjanak a közönség érdeklődését, tudásvágyát felkelteni, ízlését képezni, a szakszerű tanulmányoknak pedig anyagot nyújtani. A társulatok, egyesületek hasonló célok mellett a tehetségek pártolását, az iparművészeti termékek értékesítését közvetítik

és szintén a társadalom összes rétegeiben érdeklődést iparkodnak kelteni a mindennapi művészetek iránt.

Remélhetjük, ha iskolánknak sikerül e tényezőkkel összhangban dolgozva az oly magyar iparművészet megteremtésében közrehatni, melynek termékei nemcsak a *gazdagok kiváltságát, fényűzését, de majd a társadalom összes osztályainak szükségletét képezik* és így a magyar iparművészet is megfogja érdemelni azt a nemcsak találó, de egyszersmind szép és becsülést jelentő nevet, melyet egyik kiváló angol művelője ruházott reá: mindennapi művészet, „*every day art*”. Ha ezt elérhette, úgy bízást állíthatjuk, hogy iskolánk életének második negyedszázadát és dicsően töltötte be.

S.

NÁSFÁ.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

TERVEZTE MOZER JÓZSEF,
TANÁR HIBJÁN SAMU.

MAGYMELTÓSÁGÚ

LUKÁCS LÁSZLÓ

VAL. BELT. TANÁCSOS
M. K. PÉNZÜGYMINISZTER
ORSZ. KÉPVISELŐ ÜRHOZ

TIZ ÉVI

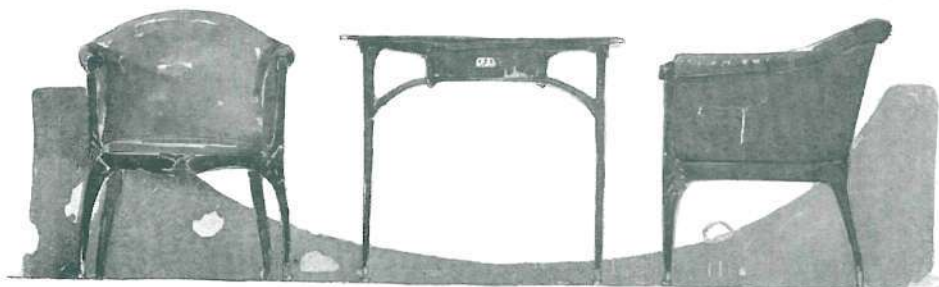
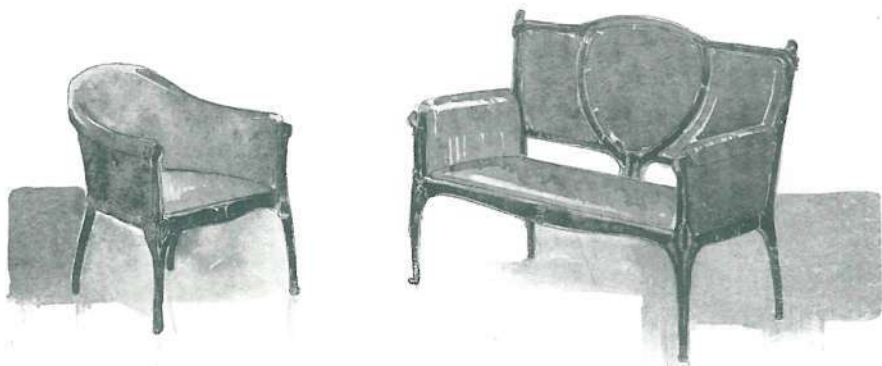
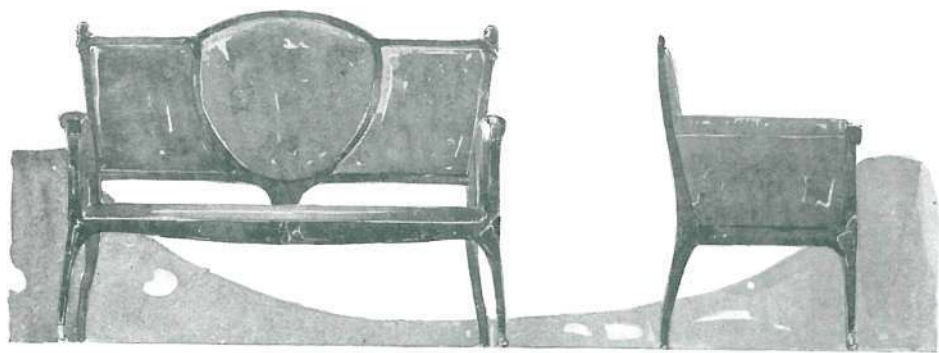
MINISTERI MŰKÖDÉSE EMLÉKEÜL INTÉZETT ÜDVÖZLŐ
FELIRATA A PÉNZÜGYMINISTERIUM TISZTIKARÁNAK.

DÍSZFELIRAT CIMLAPJA.

TERVEZTE PAP HENRIK.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

SALONBŰTOR.

TERVEZTE NASCH GÉZA.
TANÁR GYALÚS LÁSZLÓ.

LEÁNYSZOBÁ.

TERVEZTE TÁLOS GYULA.

KEHELY,
ARANYOZOTT EZÜST
ZOMÁNCDÍSZÍTÉSSEL.
TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
CSAJKA ISTVÁN.
TANÁR HIBJÁN SAMU.

SERLEG,
VERT EZÜSTBŐL.
TERVEZTE ÉS KÉSZÍTETTE
ZENTÁL LÁSZLÓ.
TANÁR HERPKA KÁROLY.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.